

YEREL KALKINMA ÖZNELİNDE KÜLTÜR POLİTİKALARINA İLİŞKİN BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ: EXPO – AÇIK SAHNE SANAT AKADEMİSİ PROTOKOLÜ

Ezgi TEKGÜL
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Türkiye
tekgulezgi90@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9656-9116>

Hasan Oğuz CANLI
Kahramanmaraş Onikişubat Belediyesi, Türkiye
oguz.cnl@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6753-0821>

<i>Atf</i>	Tekgül, E. & Canlı, H. O. (2023). Yerel Kalkınma Öznelinde Kültür Politikalarına İlişkin Bir Uygulama Örneği: Expo – Açık Sahne Sanat Akademisi Protokolü. The Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 13 (3), 636-650.
------------	---

ÖZ

Yerel kalkınmanın kültürel boyutuna odaklanan bu araştırmada amaç, bir uygulama örneği olarak EXPO - Açık Sahne Sanat Akademisi yapılanmasının incelenerek kent kültürüne ve yerel kalkınmaya olan etkisini ortaya koymaktır. Kalkınma, ulusal ve bölgesel düzeyde ekonomik ve toplumsal gelişime odaklanan bir olgudur. Bu gelişimlerin güncelliğini ve devamlılığının korunabilmesi için hem ulusal hem de bölgesel düzeyde yapılan planlamalar ve gerçekleştirilen faaliyetlerin güncelliğini koruması, öngörüsü yüksek bir zemine oturması gerekmektedir. Bu noktada ortaya çıkan “sürdürülebilir kalkınma” modeli hem günümüz kuşaklarının ihtiyaçlarını hem de gelecek kuşakların ihtiyaçlarını gözetme üzerine temellenmektedir. Sürdürülebilir kalkınma modelinin dört temel ayağından biri olan kültür, özellikle bölgesel kalkınmada büyük rol oynamaktadır. Bölgesel kültürel mirasların korunması ve aktarılması bağlamında gerçekleştirilen sanat çalışmaları sürdürülebilir kalkınma içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Sanatın sahip olduğu inovatif ve devinimsel yapı kalkınma planlamalarının odağını karşılar niteliktedir. Bu araştırmada somut olmayan kültürel mirasın korunması, aktarılması ve erişilebilir olmasının temel alındığı bir sanatsal yapılanma incelenmiştir. Kahramanmaraş ilinde yerel yönetim ve üniversite işbirliği dahilinde kurulan “EXPO – Açık Sahne Sanat Akademisi” durum çalışması yöntemi ile incelenmiştir. Bölgesel kalkınma bağlamında akademinin kuruluş amaçları, süreci, misyon ve hedefleri, gerçekleştirilen faaliyetler ve kurulduğu günden günümüze kent kültürüne olan etkileri üzerinde durulmuş, örnek bir yapılanma olarak literatüre kazandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel kalkınma, Kültürel Kalkınma, Sanat.

AN APPLICATION EXAMPLE ON CULTURAL POLICIES WITHIN THE SUBJECT OF LOCAL DEVELOPMENT: EXPO – OPEN STAGE ART ACADEMY PROTOCOL

ABSTRACT

The aim of this research, which focuses on the cultural dimension of local development, is to examine the structuring of the Expo Open Stage Art Academy as an example of practice and to reveal its effect

on urban culture and local development. Development is a phenomenon that focuses on economic and social development at the national and regional levels. In order to maintain the up-to-dateness and continuity of these developments, national and regional plans and activities should be kept up-to-date and sit on a foresighted ground. The "sustainable development" model that emerged at this point is based on today's and future generations' needs. Culture, one of the four pillars of the sustainable development model, plays a significant role, especially in regional development. Artworks carried out in the context of protecting and transferring regional cultural heritage have an essential place in sustainable development. The innovative and dynamic structure of art meets the focus of development plans. In this research, an artistic structure based on the protection, transfer and accessibility of intangible cultural heritage has been examined. The "EXPO - Open Stage Art Academy", established in the province of Kahramanmaraş with the cooperation of the local government and the university, was examined with the case study method. In the context of regional development, the establishment aims, process, mission and objectives of the academy, the activities carried out, and its effects on the city culture from the day it was established to the present were emphasized and brought to the literature as an exemplary structuring.

Keywords: *Local Development, Cultural Development, Art.*

GİRİŞ

Kalkınma, ulusal ve bölgesel düzeyde ekonomik ve toplumsal gelişime odaklanan bir olgudur. Türk Dil Kurumu'na göre *Kalkınma* "Durumunu düzeltmek, aşamalı bir biçimde gelişmek, ilerlemek" olarak tanımlanmıştır (Güncel Türkçe Sözlük). Türkiye'de 1960 yılında Devlet Planlama Teşkilatı'nın kurulması ile gündeme gelen bu kavram, devlet öncülüğünde planlama yöntemiyle kalkınma şeklinde tanımlanabilmektedir (Yavuz, 2020). 1963 yılı itibariyle "Planlı Kalkınma Dönemi"ne giren Türkiye'de günümüze kadar, başta ekonomik olmak üzere sosyal ve kültürel alanların da dâhil olduğu, gerçekleştirilmesi planlanan büyüme hedeflerinin ortaya konduğu "Beş Yıllık Kalkınma Planları" hazırlanmıştır (Ortakçı, 2017: 1726). Ülkemizde son olarak 2019-2023 yıllarını kapsayan "On Birinci Kalkınma Planı" hazırlanmıştır. On Birinci Kalkınma Planı'nda her alanda verimliliğin artmasının temel alındığı, bu bağlamda istikrar ve sürdürülebilirlik kavramlarına sıkça değinildiği görülmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (SBB) tanımına göre Sürdürülebilir Kalkınma, "Gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin günümüz kuşaklarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir kalkınma modelidir" (SBB). Bu model; ekonomik, sosyal, çevresel ve kültürel olmak üzere dört ana başlık üzerine temellenmektedir. "Yerleşimlerde beraber yaşama dinamiklerinin geliştirilmesine aracılık eden kültür; yaşam kalitesinin ve refahın artırılmasında rol oynarken, yarattığı sosyal ve ekonomik değerler ile kalkınma stratejilerinin odağına yerleşmektedir" (Kalkınma Ajansları).

Sürdürülebilir Kalkınma çatısını taşıyan dört ana arterden biri kalkınmanın kültürel boyutudur. Bu bağlamda ulusal düzeyde güncel olan On Birinci Kalkınma Planında (2019-2023) Kültür ve Sanat boyutundaki amaçlar "Kültürel zenginlik ve çeşitliliğin korunup geliştirilerek gelecek nesillere aktarılması, kültür ve sanat faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, millî kültür ve ortak değerler etrafında toplumsal bütünlüğün ve dayanışmanın güçlendirilmesi ile kültürün kalkınmadaki çok boyutlu etkisinin artırılması" şeklinde belirtilmiştir (SBB).

Yerel Kalkınma ve Kültür İlişkisi

Kalkınma, sanayi devrimi öncesinde ağırlıklı iktisadi bir kavram olarak görülmüş olmakla birlikte sanayi devrimi sonrası verimlilik, üretim, yenilik gibi olgularla ekonomi dışında sosyal, kültürel ve çevresel boyutlardan da beslenmiştir. "Modern iktisatçılar büyümeyi ekonomik gelişme olarak değerlendirirken, kalkınmayı ise ekonomik gelişmenin yanı sıra sosyal gelişmeyi de kapsayan bir çerçevede değerlendirmektedir" (Kaya'dan akt. Zengin vd., 2014: 97).

Kalkınmanın ulusal boyutu içerisinde özelden genele bir yol haritası izlendiğinde sırasıyla yerel kalkınma ve bölgesel kalkınma kavramlarından söz edilebilmektedir. “Ulusal kalkınmanın alt basamağını bölgesel kalkınma oluştururken, bölgesel kalkınmanın alt basamağını da yerel kalkınma oluşturmalıdır” (Zengin vd., 2014: 104).

Bölgesel Kalkınma, “Ülkenin çeşitli bölgelerinde ekonomik ve sosyal yapının iyileştirilerek kaynakların etkin dağılımına, ekonomik ve sosyal bütünleşmenin sağlanmasına ve bölgeler arasında refah seviyesinin artmasına imkan sağlamak” olarak tanımlanmaktadır (Tekin, 2015: 1). Yerel kalkınma ise bölgesel hedeflere ulaşmada daha küçük bir yapı olan yerelliğin aynı hedefler doğrultusunda verimliliğini arttırmak olarak açıklanabilir. “Kalkınmada mekanın önemi, bölgesel kalkınma kavramının özünü oluşturmaktadır; bu özellik, yerel kalkınma anlayışının da temel yaklaşımlarından birisi olmaktadır” (Zengin vd., 2014: 97).

Yerel Kalkınma ve Kültür ilişkisini iyi analiz edebilmek için kalkınma kavramı içerisinde kültür başlığı her yönüyle değerlendirilmelidir. Kültür, kültür ürünlerinin doğrudan ekonomik değer sağlamasıyla kalkınma sürecine katkıda bulunmaktadır. Ekonomik değer sağlamaya yönelik yenilikçi çalışmalar, yeni üretimler, ürün tasarımları, yerleşim yerlerinin yaşam, turizm ve yatırım için görünür ve ilgi çekici kılınması kültürün bölgesel kalkınma içerisindeki amaçlarıdır. Ek olarak somut ve somut olmayan kültürel mirasın bütünüyle korunması, görünür ve erişilebilir olması da temel hedefler arasındadır. Bölgesel kalkınmada önemli rol oynayan kalkınma ajanslarının kültürel öğelere yönelik sorumlulukları arasında miras değeri taşıyan kültürel öğelerle bu mirası geleceğe taşıyan güncel yorumların harmanlanarak toplumsal kalkınmaya katkıda bulunması yaklaşımı ile altyapıların güçlendirilmesine yönelik mali destek de dahil olmak üzere çeşitli destek programlarının uygulanması, tanıtım ve görünürlük gibi çeşitli çalışmalar yürütülmesi yer almaktadır (Kalkınma Ajansları).

Yerel Kalkınmada Yerel Yönetimler ve Yerel Paydaşlar

Bölgesel kalkınmada aktif rol oynayan Kalkınma Ajansları gibi yerel kalkınma sürecinin etkili gerçekleşebilmesi için yerel paydaşlar ve yerel yönetimlerin de süreçte aktif rol almaları gerekmektedir. Bu bağlamda sivil toplum kuruluşları, kamu ve özel sektör kurum/ kuruluşları sorumluluk sahibi paydaşlardır.

Marmara Belediyeler Birliği'nin yerel kalkınmaya ilişkin “yerel kalkınma, yerel düzeydeki potansiyeli harekete geçirerek istihdam yaratmak ve yerel kaynakların etkin kullanımını sağlamak suretiyle yerel ekonomiyi canlandırmaktadır. Yerelde oluşan küçük ve orta ölçekli işletmeleri, girişimciliği teşvik ederek ortak bir kalkınma vizyonu etrafında bir araya getirmek ve bunların koordinasyon ve entegrasyonunu güçlendirmek de bu çerçevede oldukça önemlidir” şeklinde belirttiği ifadeden de yola çıkarak yerel paydaşların ve yerel yönetimlerin üstlendiği role yönelik çıkarım yapmak mümkündür. Kalkınma kavramının tarihsel süreci ve güncel dünya düzeni göz önünde bulundurulduğunda kavramın büyük oranda iktisat ve çevre çerçevesinde yorumlandığı görülmektedir. Kültür gibi diğer boyutlarının önemi düşünüldüğünde yerel paydaşların bu noktadaki çalışmaları, kalkınmanın verimliliği bağlamında etkin görev üstlenmektedir. Yerel yönetimler ve yerel paydaşların bu noktada yaptıkları bireysel veya işbirliği içindeki girişimler, ortaya konan ürünler, sağladıkları destekler ulusal düzeyde gerçekleşmesi planlanan kalkınma hedeflerinin zemininde yer almaktadır.

Akça vd. tarafından Türkiye’de 1963’ten itibaren ortaya konulan beş yıllık kalkınma planlarının incelendiği çalışmada planlarda yer alan kültür politikaları incelenmiştir (2018: 171). Bu çalışmanın sonucunda araştırmacılar “ilgili kamu kurumları tarafından kültür politikalarının öneminin ve potansiyelinin hala yeterince takdir edilmediği” yorumunda bulunmuşlardır. 2019 yılına kadar olan kalkınma planlarında yer alan kültürel politikalar ve bunların uygulanabilirliği noktasında tespit edilen eksikler, Kahramanmaraş ilinde yerel yönetim ve üniversite işbirliği ile 2022 yılında sanat alanında atılan “EXPO-Açık Sahne Sanat Akademisi” adının önemi arttırmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Kalkınma olgusu içerisinde kültür, bu çalışmanın odağını oluşturmaktadır. Bu çalışmada kültürel kalkınma bağlamında sanatsal faaliyetlerin ulaşılabilir olması ve yaygınlaştırılması, somut ve somut olmayan kültürel mirasların korunması, aktarılması ve yerel kalkınmaya olan etkilerine odaklanılmıştır.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi bünyesinde Açık Sahne Öğrenci Topluluğu olarak kurulmuş olan yapı, aynı yıl Aralık ayında il genelinde sanatsal faaliyetler yürütmek amacıyla Kahramanmaraş Onikişubat Belediyesi ile ortak çalışmalar yürütmeye başlamıştır. Sanat akademisi yapısına bürünmeyi hedefleyen bu girişim, 2022 yılında imzalanan protokol ile resmi bir zemine oturmuştur (Ek -1).

Araştırmanın amacı, Kahramanmaraş Onikişubat Belediyesi ve Sütçü İmam Üniversitesi arasından imzalanan Sanatsal İşbirliği Protokolünü ve bu protokol dahilinde kurulan EXPO – Açık Sahne Sanat Akademisi’ni örnek bir model olarak ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda incelenen protokolün sürdürülebilirlik bağlamında benzerine az rastlanması kültür politikaları kapsamında incelenen yapının önemini arttırmaktadır.

YÖNTEM

Kalkınmanın kültür boyutu içerisinde sanatsal faaliyetlerin ulaşılabilir olması ve yaygınlaştırılması, somut ve somut olmayan kültürel mirasların korunması, aktarılması ve yerel kalkınmaya olan etkilerine odaklanan bu araştırma durum çalışması desenli nitel bir çalışmadır. Durum çalışması “Sınırlı bir sistemin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak o sistemin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010). “Bir durumun derinlemesine çalışılıp betimlenmesini barındırır” (akt. Subaşı ve Okumuş, 2017: 420).

Veriler doküman incelemesi yolu ile toplanmıştır. Doküman incelemesi “Araştırmanın veri setini oluşturan birincil veya ikincil kaynak olarak nitelendirilen çeşitli dokümanların elde edilmesi, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilir” (Özkan, 2022: 3). Çalışmanın kapsamı, Akdeniz Bölgesi ile sınırlandırılmıştır.

BULGULAR

Yerel Yönetimlerin Sanatsal İşbirliği Çalışmaları ve EXPO-Açık Sahne Sanat Akademisi İşbirliği Protokolü

Yerel kalkınmanın kültürel boyutu ele alındığında, yerel yönetimlerin ve yerel paydaşların gerçekleştirdikleri faaliyetler, yenilikçi yaklaşımlar ve desteklerden söz etmek mümkündür. Bu bağlamda yapılan incelemeler sonucunda Akdeniz Bölgesi’nde yerel paydaşların sanatsal alanda imzaladıkları protokoller Tablo 1’de belirtilmiştir. Tablo 1’de Sivil Toplum Kuruluşları için STK, Milli Eğitim Müdürlükleri için MEM, Bilimve Sanat Merkezleri için BİLSEM ve Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri için GSM kısaltmaları kullanılmıştır. Veriler kronolojik olarak sıralanmıştır.

Tablo 1. Yerel Paydaşların Sanat Alanında İmzaladıkları Protokoller

Protokol Yılı	Protokol Kapsamı	Yerel Paydaşlar						İl
		Belediye	Üniversite	STK	MEM	BİLSEM	GSM	
2019	Sanat			x	x			Antalya
2019	Sosyal bilimler ve sanat		x		x			Burdur
2019	Bilim ve kültür		x			x		Adana
2020	Kültür, sanat, spor,		x				x	Isparta

	eğitim							
2020	Eğitim, bilim, sanat, spor ve kültür		x				x	Mersin
2021	Kültür, sanat, spor, eğitim		x				x	Mersin
2021	Eğitim, bilim, sanat, spor ve kültürel alanlar		x		x	x		Mersin
2022	Sanat	x	x					Mersin
2022	Sanat	x	x					Antalya
2022	Sanat, eğitim	x	x					Kahramanmaraş
2023	Sanat	x	x					Antalya

Tablo 1’de yer alan veriler doğrultusunda Akdeniz Bölgesi’nde sanatsal faaliyetlerin yerel paydaşlar arasında protokol dahilinde yürütüldüğü 11 örneğe rastlanmıştır. Bu protokollerin gerçekleştirildiği bölge illeri Mersin, Antalya, Burdur, Adana, Kahramanmaraş ve Isparta olmak üzere dağılım göstermektedir. Sanatsal alanda yerel paydaşların resmi bir zeminde yürüttükleri faaliyetlerin ağırlıklı olarak Mersin ve Antalya ilinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 1’e bakıldığında üniversitelerin bu alanda yerel paydaş olarak sıkça yer aldığı görülmektedir. Üniversitelerin ortak çalışma yürüttüğü diğer yerel paydaşların Belediyeler, Sivil Toplum Kuruluşları, İl Milli Eğitim Müdürlükleri, Bilim ve Sanat Merkezleri ve İl Gençlik ve Spor Müdürlükleri olduğu ortaya konmuştur. Bölgede üniversitelerin ortak çalıştığı yerel paydaşlar ağırlıklı olarak Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri ve Belediler olmuştur.

Akdeniz Bölgesinde Belediye ve Üniversite Arasında Gerçekleştirilen İşbirliği Protokolleri

Çalışmanın odağını oluşturan EXPO-Açık Sahne Sanat Akademisi İşbirliği protokolünün, paydaşlar ve konu bağlamında Mersin ve Antalya illerinde benzeri çalışmaların ortaya konduğu görülmektedir. Bu çalışmalara ilişkin bilgiler Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2. Belediye ve Üniversite Arasında Gerçekleştirilen Sanatsal İşbirliği Protokolleri

Protokol Başlığı	Protokol Tarafları	Protokol Kapsamı	Başlangıç Tarihi	Bitiş Tarihi
Mersin Büyükşehir Belediyesi İle Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İş Birliği Protokolü	Mersin Büyükşehir Belediyesi ile Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Konservatuvara ait Yenişehir Kampüsü Akkent 33160 Yenişehir/ Mersin adresinde bulunan Nevit Kodallı konser salonunun konser prova ve benzeri etkinliklerde kullanımı ve sanatsal işbirliği	2022	2024
Atıktan Sanata	Akdeniz	Çevre kirliliği,	2022	Heykel sergisinin

Heykel Yapımı ve Yanan Ağaçların Sesiz Projeleri İçin İş Birliği Protokolü	Üniversitesi ile Antalya Büyükşehir Belediyesi	küresel ısınma gibi çevre sorunlarına yönelik farkındalıkta sanatın gücünü kullanarak Belediyede hurdaya çıkmış atık malzemeleri ve Manavgat orman yangınında zarar gören ağaçları, yanar ahşap malzemeleri heykelle dönüştürmek		gerçekleştirilmesi
EXPO – Açık Sahne Sanat Akademisi İşbirliği Protokolü	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi ve Kahramanmaraş Onikişubat Belediyesi	İldeki sanat kültürünü desteklemek, geliştirmek; ulusal ve uluslararası sanat platformlarında varlık göstermek, eğitim ve sergileme faaliyetleri yürütmek	2022	-
Cumhuriyetimizin 100. Yılında Cumhuriyet Temalı Manavgat Taş Heykel Sempozyumu ve Atatürk Anıt Heykeli Protokolü	Akdeniz Üniversitesi ve Antalya Manavgat Belediyesi	Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü atölyelerinde 4 metre boyunda bir Atatürk heykeli yapılması, Atatürk heykelinin Mayıs ayında teslim edilmesini ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilecek bir heykel sempozyumunun da yine Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ve Manavgat Belediyesi iş birliği ile düzenlenmesi	2023	Sempozyumun gerçekleştirilmesi

Veriler incelendiğinde Belediye ve Üniversite işbirliği ile bölgede yapılan faaliyetlerin sınırlı bir zaman dilimini kapsadığı görülmüştür. Mersin’de yürütülen çalışmanın 2 yıl ile, Antalya’da yürütülen faaliyetlerin sergi ve sempozyumun gerçekleştirilmesi ile sınırlandırıldığı görülmüştür. Bu bağlamda EXPO – Açık Sahne Sanat Akademisi İşbirliği protokolünün bölgede benzerlik gösterdiği diğer çalışmalar arasında sürekliliğin göz önünde bulundurulmasıyla farklılaştığı söylenebilmektedir. Bunun nedeni olarak Kahramanmaraş ilinde gerçekleştirilen çalışmanın eğitim temelli olması yorumu yapılabilmektedir. Bu yönüyle EXPO – Açık Sahne Sanat Akademisi İşbirliği protokolünün kültürel kalkınmanın temel gereksinimlerini yerine getirir bir yapıda olduğu görüşü ortaya konabilmektedir.

EXPO – Açık Sahne Sanat Akademisi Protokolü Dahilinde Yürütülen Faaliyetler

EXPO – Açık Sahne Sanat Akademisi Protokolü Dahilinde 2022 yılında Açık Sahne Sanat Akademisi kurulmuştur. EXPO 2023 Onikişubat/ Kahramanmaraş resmi internet sitesinde yer alan bilgilere göre Açık Sahne Sanat Akademisi'nin vizyon ve misyonu:

“Kahramanmaraş İl’indeki sanat kültürünü destekleyerek geliştirmek, ulusal ve uluslararası sanat platformlarında varlık göstermek ve şehirdeki sanatsever yapıyı ulusal çağdaş sanat anlayışına uygun bir zeminde güçlendirmek vizyonu üzerinde temellenmiştir. Akademi, eğitimde fırsat eşitliği ilkesinden hareketle Kahramanmaraş İl’inde ikamet eden istekli her bireyin okul dışı öğrenme ortamlarında müzik, resim, dans, tiyatro, tasarım vb. birçok sanat dalında akademisyenler ve alanında uzman eğitimciler tarafından verilecek eğitimlerden yararlanmasına imkan yaratmayı, yeteneklerine ve isteklerine uygun alanlarda bilgi ve deneyim sahibi olmasını sağlamayı, kendilerini geliştirmelerine zemin oluşturmayı ve sanatsal faaliyetlerde aktif rol almalarına olanak sağlamayı misyon edinmiştir.” şeklinde ifade edilmiştir (expo2023.org).

Açık Sahne Sanat Akademisi vizyon ve misyonu doğrultusunda On birinci Kalkınma Planının 633. maddesi “Kültür ve sanata erişim ve katılım olanakları artırılacaktır” olan ibaresinin alt başlıklarında “633.1. Kültür ve sanatın bir yaşam alışkanlığı olarak gelişmesi için erken yaşlardan itibaren kültür ve sanat eğitimi verilecektir” ve “633.4. Kültür ve sanat hizmetlerinin sunumunda mahalli idareler, özel sektör ve sivil toplumun rolü güçlendirilecektir” maddelerini karşılar bir niteliğe sahiptir.

Akademi Faaliyetleri ve Kent Kültürüne Etkisi

Açık Sahne Sanat Akademisinin kuruluşundan günümüze geçen kısa süre içerisinde dahi kentte birçok sanatsal yeniliğin kurucusu ve öncüsü olduğu gözlenmiştir. Ulusal ve küresel boyuttaki sanat gelişmelerini takip eden, örnekleri inceleyen bir yapıya sahip olduğu protokolde açıkça görülmektedir. Örneğin akademi bünyesinde kurulan çocuk ve gençlik koroları Türkiye’de TRT çocuk ve gençlik korolarının kurulduğu günden bugüne uyguladığı eğitsel ilerleyişi örnek almaktadır. 7 yaşından itibaren üyelerine kapılarını açan çocuk korosu, 13 yaşında üniversite onaylı bir diploma ile öğrencilerini korodan mezun ederek gençlik korosuna katılım hakkı tanımaktadır. Müzik sanatında eğitimin önemi üzerine inşa edilen bu yapının, kent halkı için tercih sebebi haline geldiği gözlenmiştir. Kentte çalışmalarını yürüten çocuk koroları içerisinde sayıca en kalabalık koro olma özelliğini taşıması bu yorumu güçlendirmektedir. Bu noktada akademinin, kalkınma planları içerisinde yer alan hedeflerin hayata geçirilmesi bağlamında güçlü ve sürdürülebilir bir ilerleyişe sahip olduğu söylenebilir.

“1963 yılından 2018 yılına kadar tüm planlarda kültür politikalarına dair birçok öneri yapıldığı görülmektedir. Bu olumlu duruma rağmen işaret edilen önerilerin nasıl gerçekleştirileceğini açıklayan ayrıntıların belirtilmemiş olması en büyük eksikliklerden biridir. Ortaya konulan politikaları anlatan vaatler açıklanmalıdır. Zaman içinde hazırlanan her yeni kalkınma planında kültür başlığı altında daha fazla maddeye yer verilmesi sevindiricidir. Kalkınma planlarında yer alan vaatlerin fiiliyata geçirilmesinde gerekli devlet iradesinin gösterilmesi esas kritik noktadır” (Akça vd., 2018: 171).

Akça vd., (2018)’in yürüttükleri bilimsel çalışma doğrultusunda ulaşılan bu sonuç Açık Sahne Sanat Akademisi’nin Kahramanmaraş yerelinde yürütülen kültürel kalkınma faaliyetlerinin hem süreç hem de sonuç bakımından kalkınmanın verimliliğine uygun bir zemine oturtulduğunu desteklemektedir.

Açık Sahne Sanat Akademisi bünyesinde barındırdığı korolar ve orkestralar ile kentteki müzik kültüründe çeşitlilik sağlamıştır. “Tarih boyunca birçok topluluğu topraklarında yaşatan Kahramanmaraş, farklı birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir kenttir. Kahramanmaraş, yaşattığı bütün uygarlıkların yaşam biçimlerini benimsemiş ve sahip olduğu kültürleri koruyarak izlerini günümüze yansıtmıştır” (Canlı, 2021: 36). Müzikten el sanatlarına, giyimden mutfağa bu tarihi zenginlik yansımış, kent kültürüyle özdeşleşmiştir. Müzik sanatı özneline bakıldığında ise yörede Türk Halk Müziği’nin ve Âşıklık geleneğinin oldukça yaygın ve zengin olduğu söylenebilmektedir.

Yöredeki bu zengin Türk Halk Müziği (THM) kültürü, müzik topluluklarının ve /veya müziksel faaliyet organize eden kurum ve kuruluşların tercihlerini ağırlıklı olarak THM çerperinde tutmalarına yol açmıştır. Kentte gerçekleştirilen müziksel faaliyetler incelendiğinde bu sonuç açıkça görülmektedir.

Açık Sahne Sanat Akademi'si müzik toplulukları; Çocuk Korosu, Gençlik Korosu, Germanicia Çoksesli Korosu, Volante Flüt Orkestrası ve Oda Orkestrası, yerelden evrensel ilkesi ile Geleneksel Türk Müziklerinin Uluslararası Sanat Müziği ile sentezlendiği eserlere repertuarlarında sıkça yer vermektedir. Bu yaklaşımla kentin müzik kültürüne çeşitlilik katmış, bu çeşitlilik kent halkının ilgisi ve dikkatini olumlu yönde çekmiştir. Yerel basında yer alan haberler bu yorumu destekler niteliktedir. Akademiye ilişkin yerel basında,

- EXPO - Açık Sahne Sanat Akademisi, Sanat ve Kültür Hayatına Farklı Bir Boyut Getirecek (Maraş Ekonomi, 2022),
- EXPO - Açık Sahne Sanat Akademisinden Dev Konser (Aksu Haber, 2022),
- Sanatta Devrim! (Maraş Manşet, 2022),
- EXPO 2023 ile Genç Yetenekler Keşfedilecek, Dünyaya Açılacak (Kahramanmaraş Gazetesi, 2022),
- Germanicia Çoksesli Korosu Sanatseverleri Büyülüyor (Maraş Manşet, 2022),
- Volante Flüt Orkestrası Kent Müziğine Renk Katıyor (Maraş Manşet, 2022) başlıklı haberlerin yer aldığı görülmektedir.

Açık Sahne Sanat Akademisi 2022 yılında ulusal çapta aldığı ödüller ile “ulusal ve uluslararası sanat platformlarında varlık göstermek” vizyonunu destekler nitelikte faaliyet gösterdiğini ortaya koymuştur. Mayıs 2022 yılında İzmir’de gerçekleşen “İzmir Çoksesli Korolar Festivali”nde jüri tarafından “Çalgı Eşlikli Yapıt Yorumlamada Başarı Ödülü” (Şekil 1) ile takdir edilen Germanicia Çoksesli Korosu, akademinin ulusal düzeydeki ilk ödülünü kente kazandırmakla birlikte Türkiye’de 1996 yılından beri gerçekleştirilen Çoksesli Koro Festivallerine Kahramanmaraş İlinden katılan ilk koro olma özelliğini de taşımaktadır. Bu başarının kentin kültür ve sanat alanında ulusal düzeyde görünürlüğünü arttırdığı söylenebilir.

Şekil 1. Sanatsal Ödül Sertifikası (Taratılmış belge).

Ekim 2022’de Açık Sahne Sanat Akademisi, Türkiye’nin 150’den fazla büyükşehir ve ilçe belediyesinin katıldığı Tam Bana Göre Festival’de Kültür Sanat kategorisinde “Genç Belediye” ödülü ile takdir edilmiştir.

Şekil 2. Genç Belediye Ödülü (2022).

“Türkiye genelinde il ve ilçe belediyelerinin başvurduğu ve yüzlerce projenin yarıştığı yarışmada, ‘Genç Belediye’ başlığı altında özellikle gençlerimizin kültürel ve sanatsal gelişimlerini desteklemeye yönelik hayata geçirdiğimiz EXPO - Açık Sahne Sanat Akademisi Projesi ile ‘Genç Belediye’ ödülünü kazandık. ‘Kültür ve sanat kenti Onikişubat’ hedefimizle, gençlerimize yönelik proje ve çalışmalarımıza bundan sonra da arttırarak devam edeceğiz. Buradaki en büyük amacımız çocuklarımız için okul dışı öğrenme ortamları oluşturarak kişisel gelişim, sahne sanatları ve müzik eğitimi alanlarında gelişmesini sağlamak olacak. Sadece çocuklarımız değil gençlerimiz ve yetişkin bireylerimiz de akademimizin eğitimlerinden faydalanabilecek. Nasıl ki EXPO 2023, uluslararası katılımcılarıyla Kahramanmaraş’ımızı her alanda bir marka haline getirecekse, bundan Kahramanmaraşlı yeteneklerimiz de faydalanacak. Bu eğitimler ile küçük yaşlardan itibaren yeni yetenekleri keşfederek, EXPO 2023 ile dünyaya açacağız” (Mahçiçek, 2022).

Yerel yönetimlerin sürdürülebilir kalkınma bağlamında üstlendikleri rolün farkındalığını ortaya koyan bu bakış açısı, akademinin kent kültürüne olan etkisini ve dolayısıyla yerel ve bölgesel kalkınmaya sağladığı katkıları da ortaya koymaktadır.

Kahramanmaraş Onikişubat Belediyesi’nin ev sahipliğinde gerçekleşecek olan EXPO 2023 fuarı, Kahramanmaraş İline marka değeri kazandırmıştır. “EXPO’lar düzenledikleri ülkelere ekonomi, politika, kültür, sanat, doğa ve yaşam alanında değer kazandırırken, tanıtım ve medya bazında şehirlerin ve ülkelerin etkin bir şekilde tanınmasına vesile olmaktadır” (EXPO 2023, 2019). Kalkınma politikalarının gereklilikleriyle doğrudan örtüşen EXPO, akademinin küresel boyutta görünürlüğünü de arttırmıştır. İşbirliği Protokolü taraflarından biri olan Kahramanmaraş Onikişubat Belediyesi’nin uluslararası EXPO 2023 organizasyonunun ev sahibi olması ve Kahramanmaraş’ın marka değeri kazanmasıyla birlikte EXPO – Açık Sahne Sanat Akademisi İşbirliği Protokolü küresel boyutta varlığını sürdüren sanat faaliyetleri arasında yerini almaktadır. Açık Sahne Sanat Akademisi’nin

tanıtımı ve faaliyetlerine ilişkin bilgilerin uluslararası EXPO 2023 internet sitesinde yer alması bu yorumu güçlendirmektedir.

SONUÇ

“1980’lerden itibaren küreselleşme akımının hız kazanmasıyla dünyada geleneksel kalkınma uygulamaları başarısız olmuş, kalkınmanın yukarıdan aşağı değil, tersi yönde olması gerekliliği ortaya çıkmıştır” (Yılmaz ve Çelik Efsan, 2019: 342). 1980 sonrası değişen kalkınma politikaları yerelden küresele bir anlayışla şekillendirilmeye başladığı, yerelleşmenin önem kazandığı görülmektedir.

“Coffey ve Polese’ye göre (2005) “yerel” sıfatı “kalkınma” terimi eklendiğinde tamamen mekânsal olmayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle “yerel” kelimesi “içsel ve yerli” kelimelerinin anlamlarını kapsamaktadır. Bu doğrultuda kalkınma sürecinin oluşmasında içsel ve yerli etmenler temel olarak alınmalıdır. Bu etmenler büyük bölgelerin yanı sıra mikro ölçekte bölgelerin kalkınmasında da kullanılabilir. Yerel kalkınmanın tanımlanmasında “yerel kalkınmanın kapsamı” ekonomik gelişme, sosyal paylaşım ve kapsayıcılık, siyasal katılım ve kültürel çoğulculuk kavramları ile çerçeve edilebilir” (akt. Yılmaz ve Çelik Efsan, 2019: 348).

Sürdürülebilir kalkınma kapsamında yerelleşmenin gereklilikleri göz önünde bulundurulduğunda EXPO – Açık Sahne Sanat Akademisi İşbirliği Protokolü’nden kültürel çoğulculuk, sosyal paylaşım ve kapsayıcılık kavramları içerisinde söz edilebilir. Protokol dahilinde kurulan akademinin hedefleri arasında olan ulusal ve uluslararası çapta sanatsal faaliyetler bu kavramlara ek olarak kentin ekonomik gelişimine katkı sağlayabilecek yapıdadır. Bu bağlamda ulusal çapta kalkınma politikalarını karşılar nitelikte olduğu sonucu çıkarılabilmektedir.

Yerelde kültürel kalkınmanın sürdürülebilir olması için gerekli olan “Doğal ve kültürel miras bir bütün olarak zenginleştirilmeli, korunmalı ve gelecek nesillere aktarılmalıdır” (Akça vd., 2018: 172) çabası akademinin vizyonunda açıkça görülmektedir. 7 yaşından itibaren normal gelişim gösteren, özel eğitim ihtiyacı olan çocuk, genç ve yetişkinlerin çeşitli sanat dallarına (müzik, resim, dans, tiyatro, halk oyunları vb. sahne sanatları, tasarım) yönelik bilgi edinmelerini, yeteneklerini keşfetmelerine, sanatsal faaliyetlere (konser, festival, yarışma, sergi, temsil, defile) katılmalarını ve bu faaliyetlerin uygulama aşamalarının öznesi olmalarına olanak sağlamayı hedefleyen EXPO – Açık Sahne Sanat Akademisi İşbirliği Protokolü’nün, hem yerel yönetim ve yerel paydaş işbirliği, hem halkın katılımı, hem de sürdürülebilirliğe olan etki göz önünde bulundurulduğunda günümüz kalkınma planlamaları doğrultusunda etkili bir girişim olduğu sonucuna varılmaktadır.

“Kültüre erişimin bir insan hakkı olarak değerlendirilmesi durumunda kültür ve sanat faaliyetlerine halkın katılımı artacaktır” (Akça vd., 2018: 172). Halkın katılımı kalkınmanın işlerliği noktasında önem taşımaktadır. “Kalkınmanın halk yönü, hareketsiz duran mahalli güçlerin harekete geçirilmesi, mahalli girişkenliğin ve önderliğin geliştirilmesi, verimi ve üretimi arttırıcı yeni metot ve fikirlerin bu topluluklara kabul ettirilmesi gibi eğitsel bir çalışmayı gerektirmektedir” (Cirik, 2011: 5). Halkın süreçteki katkısı göz önünde bulundurulduğunda Açık Sahne Akademisinin misyonu doğrultusunda şehirde yaşayan her bir istekli bireyin faaliyetlerin bir parçası haline gelmesine olanak sağlaması kültürel kalkınmaya önemli ölçüde hizmet ettiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Veriler sonucunda sanatın inovatif ve devinimsel yapısı doğrultusunda gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurması beklenen EXPO – Açık Sahne Sanat Akademisi İşbirliği Protokolü’nün yerel paydaşlara, bölgede ve ulusal düzeyde diğer mikro/makro alanlara örnek olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

KAYNAKÇA

Akça, Y., Esen, Ş. & Özer, G. (2018, Temmuz 19-21). *Türkiye'nin kalkınma planlarında kültür politikalarının değerlendirilmesi* [Sempozyum Sunumu]. 4. Uluslararası Türk Dünyası Turizm Sempozyumu, Kastamonu, Türkiye.

Aksu Haber (2022, Mayıs 20). • EXPO açık sahne sanat akademisinden dev konser, (<https://www.aksutvhaber.net/expo-acik-sahne-sanat-akademisinden-dev-konser>).

Canlı, H. O. (2021). *Kahramanmaraş Pazarcık alevilerinin müzik pratikleri*, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. T.C. İzmir Demokrasi Üniversitesi.

Cirik, V. (2011). *Kırsal ve Toplumsal Kalkınma Stratejilerinin Geliştirilmesinde Köydes Projesi*, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi.

EXPO 2023 (2019). *Onikişubat Belediyesi'nden bir dünya projesi 'EXPO 2023 Kahramanmaraş*, (<https://expo2023.org/onikisubat-belediyesinden-bir-dunya-projesi-expo-2023-kahramanmaras/>)
Kalkınma Ajansları, *Kültür*, (<https://ka.gov.tr/sayfalar/kultur--37>).

Kahramanmaraş Gazetesi (2022, Haziran 30). EXPO 2023 ile genç yetenekler keşfedilecek, dünyaya açılacak, (<https://kahramanmarasgazetesi.com.tr/expo-2023-ile-genc-yetenekler-kesfedilecek-dunyaya-acilacak/>)

Mahçiçek, H. (2022). *Onikişubat Belediyesi'ne Tam Bana Göre Festival'den 'Genç Belediye' ödülü*. (<https://www.onikisubat.bel.tr/Icerik.aspx?icerikId=3502>)

Maraş Ekonomi (2022). Expo Açık Sahne Sanat Akademisi, sanat ve kültür hayatına farklı bir boyut getirecek, (<https://marasekonomi.com/expo-acik-sahne-sanat-akademisi-sanat-ve-kultur-hayatina-farkli-bir-boyut-getirecek/>).

Maraş Maşet (2022, Aralık 12). Sanatta devrim!, (<https://www.marasmanset.com/sanatta-devrim>)

Maraş Maşet (2022, Aralık 12). Germanicia Çoksesli Korosu sanatseverleri büyülüyor, (<https://www.marasmanset.com/germanicia-cok-sesli-korosu-sanatseverleri-buyuluyor>).

Maraş Maşet (2022, Volante Flüt Orkestrası kent müziğine renk katıyor, (<https://www.marasmanset.com/volante-flut-orkestrasi-kent-muzigine-renk-katiyor>)

Ortakçı, A. (2017). Beş yıllık kalkınma planlarında kültür ve kültürün korunması üzerine bir inceleme. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (2), 1725-1758.
<https://doi.org/10.17218/hititsosbil.360764>

Özkan, U. B. (2022). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. 5. Baskı, Pegem Akademi.

Subaşı, M. & Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.

Tekin, A. (2015). Küreselleşen dünyada bölgesel kalkınma dinamikleri, kamu politikaları ve bölgesel kalkınma ajansları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (29).

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (SBB), *Sürdürülebilir Kalkınma Nedir?*, (<http://www.surdurulebiliralkinma.gov.tr>).

Yavuz, M. (2020). *Kalkınma kavramı üzerine düşünceler*, İzmir Kalkınma Ajansı, (<https://kalkinmaguncesi.izka.org.tr/index.php/2020/04/28/kalkinma-kavrami-uzerine-dusunceler/>),

Yılmaz V. & Çelik Efşan, N. (2019). Yerel Kalkınma Aktörlerinin Yerel Kalkınma Yaklaşımı Perspektifinde İncelenmesi, *R&S - Research Studies Anatolia Journal*, 2 (7), 342-359. <https://doi.org/10.33723/rs.620809>.

Zengin, E., Başkurt, M. & Es, M. (2014). Yerel Yönetimler ve Yerel Kalkınma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3 (2), 95-124.

**KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM
ÜNİVERSİTESİ- KAHRAMANMARAŞ ONİKİŞUBAT BELEDİYESİ
EXPO AÇIK SAHNE SANAT AKADEMİSİ İŞBİRLİĞİ PROTOKOLÜ**

1.TARAFLAR

İşbu protokolün tarafları; Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi ve Kahramanmaraş Onikişubat Belediyesi'dir.

Tarafların her türlü tebligat ve haberleşme adresleri aşağıdaki gibidir:

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ

Adresi :Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlüğü,
Avşar Yerleşkesi Batı Çevreyolu Blv. No:251/A 46050
Telefon numarası : 0344 300 10 00
Faks numarası : 0344 300 10 37
Elektronik posta adresi : genelsekreterlik@ksu.edu.tr

KAHRAMANMARAŞ ONİKİŞUBAT BELEDİYESİ

Adresi : Cumhuriyet Mah. Prof. Dr. Necmettin Erbakan Blv.
14064 Sokak No:134/A
Telefon numarası : 444 70 46
Faks numarası : 0344 212 46 54
Elektronik posta adresi : info@onikisubat.bel.tr

2. AMAÇ

Bu protokolün amacı, Kahramanmaraş Onikişubat Belediyesi ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi iş birliğiyle ilköğretim I. kademededen başlayarak üst yaş limiti olmaksızın çocuk, genç ve yetişkinlerin çeşitli sanat dallarına yönelik bilgi edinmelerine, yeteneklerini keşfetmelerine, sanatsal faaliyetlere (konser, festival, yarışma, sergi, temsil) katılmalarına ve bu faaliyetlerin uygulama aşamalarının öznesi olmalarına olanak sağlamaktır.

3. KAPSAM

Bu işbirliği protokolü ile Kahramanmaraş ili genelinde ilköğretim I. kademedен başlayarak üst yaş limiti olmaksızın birçok dalda sanat eğitiminin verileceği “Expo - Açık Sahne Sanat Akademisi” kurulacaktır. Çocuk, genç ve yetişkinlerin yaş gruplarına göre oluşturulmuş görsel, işitsel ve sahne sanatları topluluklarına (koro, orkestra, resim atölyeleri, drama/tiyatro grupları, dans/halk oyunları) katılmaları ve topluluk faaliyetleri sonunda gerçekleşecek sergileme aşamasına dâhil olmaları sağlanacaktır. Söz konusu “Expo - Açık Sahne Sanat Akademisi”nin kurucuları Hasan Oğuz CANLI ve Dr. Öğr. Üyesi Ezgi TEKGÜL olup, Kahramanmaraş Onikişubat Belediyesi bünyesinde sorumlu müdürlük Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü; Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi bünyesinde sorumlu birim Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı’dır.

Gerçekleştirilecek sanatsal faaliyetlerin sorumlu yürütücüleri, etkinliklerin şartname, afiş, broşür vb. duyuru ve yaygınlaştırma araçlarında belirtilecektir.

4. TARAFLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

A. Kahramanmaraş Onikişubat Belediyesi yükümlülükleri:

- Sanatsal faaliyetlere ilişkin kurum personelinin bilgilendirilmesinin sağlanması,
- Sanatsal faaliyetlere ilişkin web sitesi, sosyal medya hesapları, reklam panoları vb. araçlar yolu ile halkın bilgilendirilmesinin sağlanması,
- Yürütülecek sanatsal faaliyetlere ilişkin şartnamelerin hazırlanması, uygulamaya konması,
- Hazırlanan şartnamelerin belediye web sitesi üzerinden paylaşılması,
- Sanatsal faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli çalışma ortamlarının (Bilgi kültür evleri, konferans salonları) sağlanması,
- Sanatsal faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli materyallerin (Boya, tuval, kırtasiye malzemeleri, nota dosyası, nota sehпасı, platform, podyum, kostüm) alınması,
- Konser, sergi ve temsiller için gerekli sanatçı daveti; sahne, ses sistemi, ışıklandırma, dekor vb. gerekliliklerin temin edilmesi,
- Sanatsal faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için ihtiyaç halinde personel desteğinin sağlanması.

B. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi yükümlülükleri:

- Sanatsal faaliyetlere ilişkin akademik-idari personelinin bilgilendirilmesinin sağlanması,
- Yürütülecek sanatsal faaliyetlere ilişkin şartnamelerin hazırlanması, uygulamaya konması.
- Sanatsal faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli çalışma ortamlarının (Sınıf, konferans salonları) sağlanması.
- Sanatsal faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için ihtiyaç halinde personel desteğinin sağlanması.

5. PROTOKOLÜN SÜRESİ VE DEĞİŞİKLİK

İşbu Protokol imzalandığı tarihten geçerlidir. Protokol, değişen şartlara ve toplumsal gelişmelere bağlı olarak tarafların mutabakatıyla revize edilebilir.

6. İHTİLAFLAR

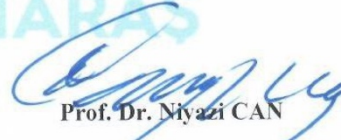
Protokol maddelerinin uygulanması sırasında Protokolde hüküm bulunan veya bulunmayan konularda ortaya çıkabilecek sorunlar, taraflar arasında iyi niyet, karşılıklı anlayış ve uzlaşma kuralları çerçevesinde çözümlenir.

7. YÜRÜRLÜK

Taraflarca 2 (iki) nüsha olarak 02 Eylül 2022 tarihinde imzalanan işbu protokol 7 (yedi) maddeden müteşekkil olup, imzalandığı tarihte yürürlüğe girer.

Hanefi MAHÇİÇEK

Onikişubat Belediye Başkanı

Prof. Dr. Niyazi CAN

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

Rektörü